

ಆತ್ಮಶೋಧ

ಕಳೆದ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ 'ಆತ್ಮ' ಚಿಂತನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದೊಂದು ಅಮೂರ್ತ ತತ್ವ. ಇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದು, ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸದು, ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದು, ರಸನೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗದು. ಇದು ದೇಹದಿಂದ ಹೊರತಾದುದು. ಕೆಲವರಿಗೆ 'ಆತ್ಮ' ಎಂಬ ಮಾತೇ ಹಿಡಿಸದು. ಆದರೆ, ಬಹುತೇಕ ತತ್ವಚಿಂತಕರು ಇದರ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮ - ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮೂಲರೂಪ 'ಆತ್ಮನಾ' ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇದರ ಚಿಂತನೆ ನಡೆದಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ನಿಂತಿರುವುದೇ 'ಆತ್ಮತತ್ವ'ದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ. ಭಾರತದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಂತರು, ಅವಧೂತರು, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಸಾಧುಗಳು, ಮಹಾಂತರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆ-ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಇದರ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಆತ್ಮ' ಎಂಬ ಮಾತು ಜನ ಬಳಕೆಯಲ್ಲೂ ಉಂಟು. 'ಆತ್ಮಯೋಧ' ಎಂಬ ಮಾತು ಅತ್ತ ಮರಾಠಿ ಮಹಾನುಭಾವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲೂ ಇತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನುಭಾವಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲೂ ಉಂಟು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು 'ತನ್ನ ತಾನರಿದಡೆ ತನ್ನರಿವೆ ಗುರು' ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಆತ್ಮತತ್ವದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮತತ್ವವು ತಿಳಿದಾಗ 'ಜೀವನದರ್ಶನ' ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಣ ಬದುಕನ್ನು ಸುಂದರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ದೈವೀಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ 'ಆತ್ಮತತ್ವ'ದ ಅರಿವು ನಮಗೆ ಬೇಕು. ನಾವು ಡೋಂಗಿ ಬದುಕಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಂಡು 'ನೈಜತತ್ವ'ದ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಇದು ಸಹಕಾರಿ!

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳ ಮಾತನ್ನು ತುಸು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡೋಣ. ಇಲ್ಲಿ 'ತನ್ನತಾನು' ಎಂದರೆ ಏನು? ಇದೊಂದು ಗಹನವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. 'ನಾನು' ಎಂಬುದನ್ನು ತೊರೆದು 'ತಾನು' ಆಗಬೇಕು. ಈ 'ತಾನು' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಮಕಾರದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಮಾತು, ತನ್ನವಸ್ತು, ತನ್ನದು ಎಂದು ದಿನನಿತ್ಯ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂದು 'ನ ಮಮ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಎಂದೂ ಕಡಿಮೆ. 'ನಾನು' ಹೋಗಿ 'ತಾನು' ಆದಾಗ ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಗೆ

ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಒಂದೊಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಏರಿದಾಗ ತನ್ನ ಅರಿವೆ 'ಗುರು'ವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗುರುವು 'ಅರಿವಿನೊಳಗಿನ ಅರಿ'ವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಆತ್ಮ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವ. ಇದು ಸುಪ್ರವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಾಗಿಯೇ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಭೌತಿಕ ಆವರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆದಾಗ ಪದಾರ್ಥಗಳು 'ಕಳೆಕಳೆ'ಯಾಗುವುದುಂಟಲ್ಲವೆ? ಇದೂ ಕೂಡ ಅಹಂಕಾರದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸದಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದುಂಟು. ಯಾರು ಕೊಳೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ.

'ಆತ್ಮ' ಎಂಬ ಮಾತು ದಾರ್ಶನಿಕರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಇದು ಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನಕಲೆ, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವವರು ಆತ್ಮತತ್ವದ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಾದಾಗ ಅವರ ಕಲೆಯು ಕೇವಲ ರಂಜನೆಯಾಗದೆ, 'ಅನುಭೂತಿ'ಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಭೈರವಿರಾಗ, ಮಲಹರಿ ಮುಂತಾದುವು ಆತ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾ' ಎಂದೇ ಪೂರ್ವಿಕರು ಇದನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ಅನುಭಾವಿಗಳು ಆತ್ಮತತ್ವದ ನೆಲೆಗೆ ಏರಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮ-ಬಸವಣ್ಣ; ದಾಸಶೈಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪುರಂದರ ಕನಕರು; ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ-ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ; ತತ್ವಪದಕಾರರಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣ-ಶರೀಫರನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲಿಗರು ನೋಡಬಹುದು. ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ, ಬ್ರಹ್ಮ-ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನವು. ಅವು ನಮ್ಮ ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಕುರುಹನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ದಿವ್ಯತಾಣಿಗಳು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಆತ್ಮವಿಲಾಸ'ದಲ್ಲೇ ನೆಲೆನಿಂತವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾಗವತದ ಶುಕಮುನಿಯು ಆತ್ಮಕೃಭಾವದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ; ಚಿದಾನಂದಾವಧೂತರು 'ಜ್ಞಾನಸಿಂಧು' ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ

ಕಂಡರಣೆಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿಯೂ ಹೌದು; ಭಾವೋಪಯೋಗಿಯೂ ಹೌದು. ಅದು ಕೇವಲ ಭಾಷೆಯಾಗದೆ; ಮಂತ್ರಭಾಷೆಯಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಬೇಂದ್ರೆ ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳ ಅಂತರ್‌ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಭಾಷೆಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧುರಚೆನ್ನರ 'ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವಿ' ಅಪೂರ್ವ ಆನುಭಾವಿಕ ಕವಿತೆ. ಈ ಕವಿತೆಯು ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಗುಂಜಾರವನ್ನು ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿದೆ. ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತರಸವೂ ಒಂದಷ್ಟೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ ಶಮ. ಅದು 'ಆತ್ಮದರ್ಶನ' ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತರಸವು ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿ, ಆತ್ಮವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವ ಮಲತ್ರಯಗಳ ಆವರಣವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದಾಗ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಲೆಯು 'ದಿವ್ಯಕಲೆ'ಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ! ಆತ್ಮಾನುಭವ ಎಂಬುದು ಜಾತಿ, ವರ್ಣಗಳಿಂದಲೂ ಲಿಂಗಭೇದದಿಂದಲೂ ವಯೋಭೇದದಿಂದಲೂ ಮೀರಿ ನಿಂತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂದಿನವರಿಗೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ತತ್ವಜ್ಞಾನವು 'ಆತ್ಮತತ್ವ'ದ ಬಗೆಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮಾಡಿದರೆ; ಅನುಭಾವಶಾಸ್ತ್ರವು ಅದನ್ನು ಜೀವನಾನುಭವದ ಮೂಲಕವೇ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸದಾಶಿವಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ, ನಿಜಗುಣ, ಅಲ್ಲಮ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ದಿವ್ಯಕಲೆಯ ಮರ್ಮದ ಮೂಲಕ 'ಆತ್ಮಶೋಧ'ದ ನೆಲೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರಿಸಿವೆ. ಈ ಆತ್ಮಾನುಭವವು ನಮಗೆ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಆದಯ್ಯನೆಂಬ ವಚನಕಾರ 'ಎಚ್ಚರ, ಕನಸು, ನಿದ್ರೆ, ಮೂರ್ಛೆ, ಅರಿವು, ಮರವೆ, ಸಂಕಲ್ಪ, ವಿಕಲ್ಪ ಅಹಂ ಮಮತೆ, ರೂಪು ರುಚಿಯನರಿವುತಿರ್ಪ ಮನವನರಿಯ ಬಹುದಲ್ಲದೆ; ಅರಿವಿಂಗರಿವಾದಾತ್ಮನ ಅರಿಯಲುಂಟೆ?' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಉಪನಿಷತ್ತು 'ಆತ್ಮಾ ವಾ ಅರೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸಿತವ್ಯಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ! ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ಜನದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಆಗ ನಾವು ಜೀವನಸಮುದ್ರದ ಆಳ ಅಗಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಅರಿವಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಶೋಧದ ಸ್ಥಾನ ತಿಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ■ **ಪುರಂಜೀವಿ**

ಮಾತೆ ಮತ್ತು

● ಸಂಕಷ್ಟ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳಿಂದ ನಾವು ಪಾಠ ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

—ಒಂಜಿನಾ ಜೋಲಿ

● ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸದೃಢವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

—ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ

ನಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವೈಫಲ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯಶಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

—ಅರಿಯನ್ನಾ ಹಫಿಂಗ್‌ನ್

● ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರಗೊಳ್ಳುವ ತನಕ ಚಳವಳಿಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

—ಕುವೆಂಪು

● ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಡಿ, ನೀವೇನು ಹೇಳಬೇಕು ಅಂತ ಇದ್ದೀರೋ ಹಾಗೆ ಬದುಕಿ ತೋರಿಸಿ.

—ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ